

The background features a vast field of yellow flowers under a bright blue sky with white, fluffy clouds. In the center of the image, there is a large, semi-transparent trident symbol, which is the national emblem of Ukraine, rendered in a golden-yellow color.

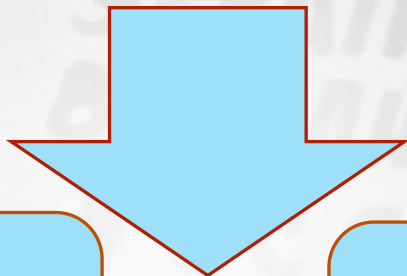
Тема 22.
Розпад СРСР та відродження
Української незалежної держави
(1991 – початок ХХІ ст.)

* 1. Політико-правові передумови проголошення незалежності України в серпні 1991 р.

Ключові терміни до теми:

* Перебудова, декларація, референдум, суверенітет, конституційний процес, економічна самостійність, соборність, правонаступність, політична система, парламентська республіка, президентсько-парламентська форма правління.

**У 80-х роках ХХ ст.
в економіці та інших сферах
суспільно-політичного життя СРСР
відбулися серйозні зміни**

з'явився рух протесту

почастішали вияви національно-
визвольної боротьби

СРСР розпочав розпадатися

Декларація про державний суверенітет України

16 липня 1990 року
Верховною Радою Української РСР ухвалено
Декларацію про державний суверенітет України

Із 385 депутатів, присутніх у цей день на засіданні:

«За» - 355

«Проти» - 4

«Не взяли участь у
голосуванні» - 26

16 липня 1990 р.

прийняття Верховною Радою Декларації про державний суверенітет України

Ваше суверенітет
самоуправління!

- №149. Адам
- №147. Боніс
- 199. Сві. Руніс
- №44. Р. Колема
- №18. С. Галвант
- №194. І. І.
- №207. І. І.
- №209. І. І.

Давид

- 555. В. Кошіска
- №17. Г. Зече
- №42. Д. М.
- 337. Д. М.
- 380. С. М.
- 400. С. М.
- 408. С. М.

М. Сандуляк

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ДЕРЖАВНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ УКРАЇНИ

М. Сандуляк

Розмові

Д. Захарук

В. Заварська 359

„Що не вмерло“

407 І. І.

Слово

С. М.

Б. М.

УКРАЇНИ

581/411

Декларація мала:

Вступ (преамбулу)

Десять розділів

ПРОГОЛОШУЄ

державний суверенітет України як верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади Республіки в межах її території та незалежність і рівноправність у зовнішніх зносинах.

У Декларації зазначено, що:

Генеративним механізмом у суспільстві виступає ВР, яка, виражаючи волю народних мас, прагнучи створити демократичне суспільство, дбаючи про повноцінний політичний, економічний, соціальний і духовний розвиток народу, визначаючи необхідність побудови правової держави, проголосила державний суверенітет як верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади в межах її території та незалежність і рівність не тільки в розв'язанні внутрішніх питань, а й у зовнішніх зносинах.

Українська держава визнає перевагу загальнолюдських цінностей над класовими, пріоритет загальновизнаних норм міжнародного права перед нормами національного права.

Зміст

Декларації про державний суверенітет України 1990 р.

ПРЕАМБУЛА

РОЗДІЛ I. САМОВИЗНАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

РОЗДІЛ II. НАРОДОВЛАДДЯ

РОЗДІЛ III. ДЕРЖАВНА ВЛАДА

РОЗДІЛ IV. ГРОМАДЯНСТВО УКРАЇНСЬКОЇ РСР

РОЗДІЛ V. ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВЕРХОВЕНСТВО

РОЗДІЛ VI. ЕКОНОМІЧНА САМОСТІЙНІСТЬ

РОЗДІЛ VII. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА

РОЗДІЛ VIII. КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК

РОЗДІЛ IX. ЗОВНІШНЯ І ВНУТРІШНЯ БЕЗПЕКА

РОЗДІЛ X. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

* На фото колишні політв'язні, депутати Верховної Ради, 16 липня 1990 р. - день прийняття Декларації про державний суверенітет України - зліва направо: Горохівський, О. Шевченко, Лук'яненко, Хмара, М. Горинь, Ребрик, Калинець, Чорновіл, Б. Горинь, Алтунян, Косів

Акт проголошення незалежності України

Автор – Левко Лук'яненко.

24 серпня 1991 року
Верховна Рада Української РСР ухвалила Акт проголошення незалежності України

Проголошує незалежність України та створення
самостійної української держави – України

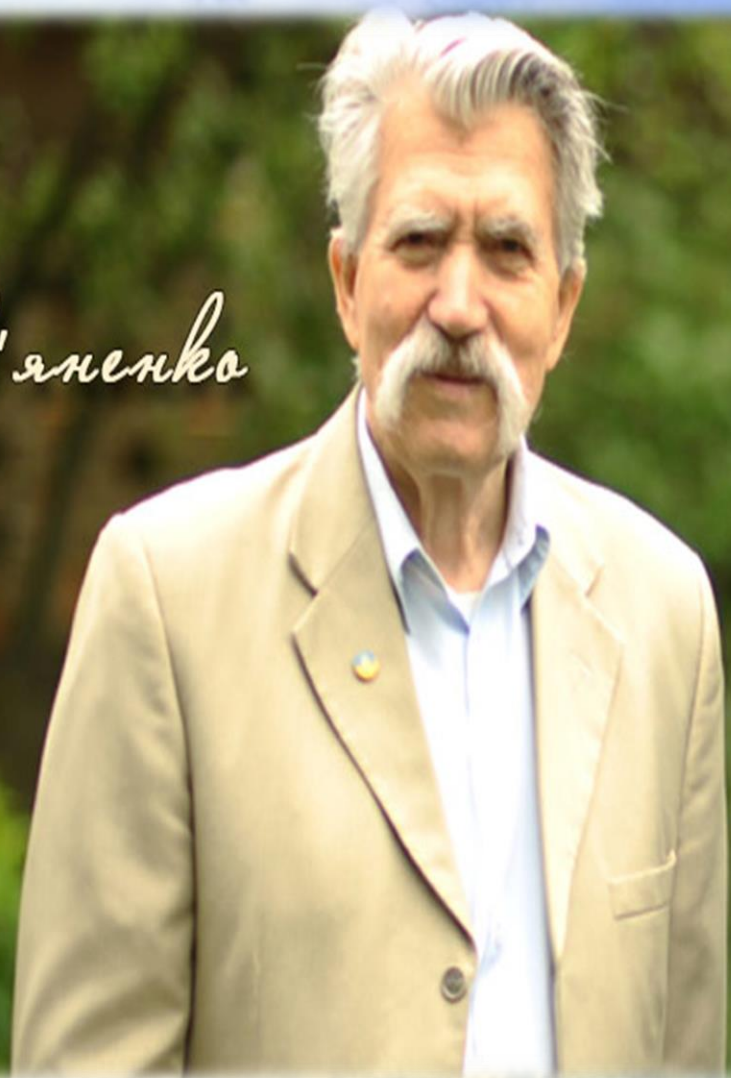
↑
продовжуючи
тисячолітню традицію
державотворення в
Україні

↑
виходячи з права на самовизначення,
передбаченого Статутом ООН та іншими
міжнародно-правовими документами

↑
здійснюючи Декларацію про
державний суверенітет
України

Територія України є неподільною і недоторканою
На території України мають чинність виключно
Конституція та закони України

Мелко Лук'яненко
(1928 ~ 2018)

24 серпня 1991 р.

прийняття Верховною Радою Акта проголошення незалежності України

АКТ ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Виходячи із смертельної небезпеки, яка нависла була над Україною в зв'язку з державним переворотом в СРСР 19 серпня 1991 року,

- продовжуючи тисячолітню традицію державотворення в Україні,
- здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки урочисто

ПРОГОЛОШУЄ
НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ

та створення самостійної української держави — УКРАЇНИ.
Територія України є неподільною і недоторканою.

Віднині на території України мають чинність виключно Конституція і закони України.
Цей акт набирає чинності з моменту його схвалення.

24 серпня 1991 року.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ.

АКТ ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Виходячи із смертельної небезпеки, яка нависла була над Україною в зв'язку з державним переворотом в СРСР 19 серпня 1991 року,

- продовжуючи тисячолітню традицію державотворення в Україні,
- здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки урочисто

ПРОГОЛОШУЄ
НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ

та створення самостійної української держави — УКРАЇНИ.
Територія України є неподільною і недоторканою.

Віднині на території України мають чинність виключно Конституція і закони України.
Цей акт набирає чинності з моменту його схвалення.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ.

24 серпня 1991 року.

ПОСТАНОВА ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ПРО ПРАПОР УКРАЇНИ

Президія Верховної Ради України постановляє:
До прийняття Конституції України дозволити в протокольних заходах використовувати синьо-жовтий прапор.

Голова Верховної Ради України

Л. КРАВЧУК.

м. Київ

18 вересня 1991 року.

ЗАЯВА

НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ ТА
НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ СРСР ВІД УКРАЇНИ

Ми, народні депутати України і народні депутати СРСР від України, висловлюємо свою рішучу підтримку прийнятого Верховною Радою України Акта про державну незалежність і закликаємо всіх громадян України сказати «Так» незалежній Українській державі під час проведення 1 грудня 1991 року Всенародного референдуму.

Вважаємо це патріотичним обов'язком і справою честі кожної людини, хто називає Україну своєю Батьківщиною.

Прийнято 20 вересня 1991 року.

К Т
НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

рительної небезпеки, яка нависла була над Україною в зв'язку з державним переворотом в СРСР 19 серпня

тисячолітню традицію державотворення в Україні,

ва на самовизначення, передбаченого Конституцією України,

ми міжнародно-правовими документами, Декларацією про державний суверенітет України, Конституцією Української Радянської Соціалістичної Республіки

Декларацію про державний суверенітет України, Конституції Української Радянської Соціалістичної Республіки

ПРОГОЛОШУЄ

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ та створення самостійної української держави — УКРАЇНИ.

Територія України є неподільною і недоторканою.

Віднині на території України мають чинність виключно Конституція і закони України.

Цей акт набирає чинності з моменту його схвалення.

Л. КРАВЧУК
РАДА УКРАЇНИ

24 серпня 1991 року

08.91.

Всеукраїнський референдум

1 грудня 1991 р.
90,35% населення України підтвердили
Акт проголошення незалежності

У ході референдуму
Президентом України
було обрано Леоніда Кравчука

1 грудня 1991 р.

Всенародний референдум підтримав Акт проголошення незалежності України.
Президентом України обрано Л. Кравчука

БЮЛЕТЕНЬ

для опитування населення Української РСР

17 березня 1991 року

Чи згодні Ви з тим, що Україна має бути у складі Союзу Радянських суверенних держав на засадах Декларації про державний суверенітет України.

Залиште одну із зазначених відповідей, другу викресліть

ТАК

НІ

Бюлетень, в якому при опитуванні викреслені слова **ТАК** та **НІ** або не викреслене жодне слово, визнається недійсним

ПОСТАНОВА

Верховної Ради України

Про проведення всеукраїнського референдуму в питанні про проголошення незалежності України

Виходячи з положень Закону про всеукраїнський та місцеві референдуми щодо реалізації права народу України на самовизначення і в зв'язку з постановою Верховної Ради України від 24 серпня 1991 року "Про проголошення незалежності України", Верховна Рада України постановляє:

1. Відповідно до рішення Верховної Ради України від 24 серпня 1991 року про проведення всеукраїнського референдуму виключити до бюлетеня для таємного голосування текст Акта проголошення незалежності України, а також таке формулювання питання і варіанти відповіді на нього:

"Чи підтверджуєте Ви Акт проголошення незалежності України?"

"Так, підтверджую" або "Ні, не підтверджую".

Волевиявлення громадянина здійснюється шляхом викреслювання при позитивній відповіді слів "Ні, не підтверджую" і при негативній відповіді слів "Так, підтверджую". Бюлетень, в якому при голосуванні викреслено всі слова - "Так, підтверджую" і "Ні, не підтверджую" або не викреслено жодного з цих слів, визнається недійсним.

2. Схвалити текст Звернення Верховної Ради України до народу /додається/.

3. Підготовку всеукраїнського референдуму із зазначеного питання, підрахунок поданих голосів та підведення результатів голосування покласти на Центральну виборчу комісію по виборах

БЮЛЕТЕНЬ

для голосування на всеукраїнському референдумі

А К Т

ПРОГЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Виходячи із смертельного небезпеки, яка нависла була над Україною в зв'язку з державним переворотом в СРСР 19 серпня 1991 року,
— продовжуючи тисячолітню традицію державотворення в Україні,
— відстоюючи право на самовизначення, передбаченого Статутом ООН та іншими міжнародно-правовими документами,
— здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки урочисто

ПРОГЛОШУЄ

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ та створення самостійної української держави — УКРАЇНИ.

Територія України є неподільною і недоторканою.

Відомі на території України мають чинність виключно Конституція і закони України.

Цей акт набірає чинності з моменту його схвалення.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

24 серпня 1991 року

«Чи підтверджуєте Ви Акт проголошення незалежності України?»

«ТАК, ПІДТВЕРДЖУЮ»

«НІ, НЕ ПІДТВЕРДЖУЮ»

Залиште одну із зазначених відповідей, іншу викресліть.
Бюлетень, в якому під час голосування викреслені всі слова «Так, підтверджую» та «Ні, не підтверджую» або не викреслене жодне слово, визнається недійсним.

Звернення «До парламентів і народів світу»

5 грудня 1991 р.

ВР України прийняла звернення «До парламентів і народів світу», в якому наголошувалося, що Договір про утворення СРСР від 30 грудня 1922 р. Україна вважає стосовно себе недійсним.

Угода про створення СНД

7 – 8 грудня 1991 р.

у Біловезькій Пущі (неподалік від Мінська) керівники Республіки Білорусь С.Шушкевич, Російської Федерації Б.Єльцин та України Л.Кравчук

констатували розпад СРСР як суб'єкта міжнародного права

підписали угоду про створення Співдружності Незалежних Держав.

Пізніше до неї приєдналися інші незалежні держави колишнього СРСР

The background features a golden wheat field under a blue sky, with a large, semi-transparent blue circular emblem containing the Ukrainian coat of arms (Tryzub) and decorative floral patterns. A blue and yellow curved band is visible at the top.

***2. Конституційний процес в Україні.
Конституція 1996 р.**

Конституційний процес в Україні

Жовтень 1990 року
ВР утворила
конституційної комісії

Червень 1991 року
Затверджена концепція
нової Конституції,
розпочата робота над
розробкою її проекту.

1993 року
Гальмування
конституційного
процесу

1995 року
Конституційний Договір
між Верховною Радою
та Президентом України

Вересень 1994 року
Почала діяти нова
конституційна комісія

Лютий 1996 р. конституційна
комісія передала проект
Основного закону на розгляд
парламенту

У ніч з 27 на 28 червня, після тривалих
дебатів, Основний Закон нашої держави
був ухвалений Верховною Радою

Конституційний Договір 1995 р.

Конституційний Договір між Верховною Радою та Президентом України „Про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період прийняття нової Конституції України”, укладений строком на один рік між Л.Кучмою і О.Морозом

обмежувалися повноваження
парламенту та місцевих рад

розширювалися нормотворчі та
адміністративні функції
виконавчої влади.

Дозволив зберегти
керівність

Стимулював
конституційний
процес

Започатковує цілісність
державної політики на основі
принципу розподілу влади

**Зміст та основні положення
Конституційного Договору 1995 р.**

ПРЕАМБУЛА

РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

РОЗДІЛ II. ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНА

РОЗДІЛ III. ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ

РОЗДІЛ IV. УРЯД УКРАЇНИ — КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

РОЗДІЛ V. СУДИ УКРАЇНИ

РОЗДІЛ VI. ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ

РОЗДІЛ VII. МІСЦЕВІ ОРГАНИ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВЕ
САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

РОЗДІЛ VIII. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ.

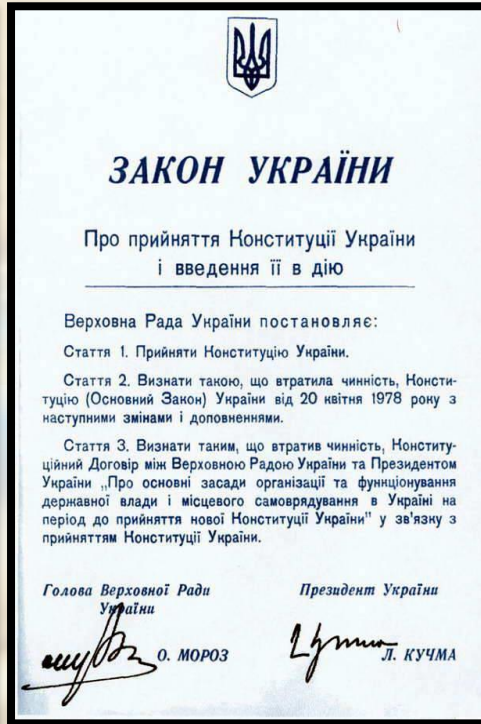
28 червня 1996 року

Конституція України

основний Закон нашої держави
був ухвалений Верховною Радою.

Цей день проголошено державним святом.

Прийняття Конституції знаменувало собою найвидатніший акт, який став важливим етапом у розвитку нашого суспільства, утвердження України як незалежної суверенної держави.

Основні положення Конституції України 1996 року

Конституція України була прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року

Конституція України на найвищому законодавчому рівні закріплює відносини, що виникають і діють у процесі здійснення основ повноваждя народу України.

Конституція України має традиційну структуру, тобто складається із преамбули, основної частини та прикінцевих положень

Конституція складається з 15 розділів, які об'єднують 161 статтю, в тому числі 2 статті Прикінцевих положень, та 14 пунктів Перехідних положень

Зміст Конституції України 1996 р.

ПРЕАМБУЛА

РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ

РОЗДІЛ II. ПРАВА, СВОБОДИ ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

РОЗДІЛ III. ВИБОРИ. РЕФЕРЕНДУМ

РОЗДІЛ IV. ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

РОЗДІЛ V. ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ

РОЗДІЛ VI. КАБІNET МІНІСТРІВ УКРАЇНИ. ІНШІ ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

РОЗДІЛ VII. ПРОКУРАТУРА

РОЗДІЛ VIII. ПРАВОСУДДЯ

РОЗДІЛ IX. ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ УКРАЇНИ

РОЗДІЛ X. АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ

РОЗДІЛ XI. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

РОЗДІЛ XII. КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

РОЗДІЛ XIII. ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

РОЗДІЛ XIV. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

РОЗДІЛ XV. ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

**Державна символіка згідно з
Конституцією України:**

**Державний гімн
України**

Ухвалений
15 січня 1992 року

**Державний прапор
України**

Затверджений
28 січня 1992 року

**Державний герб
України**

Затверджений
19 лютого 1992 року

Державний гімн України Ухвалений 15 січня 1992 року:

УКАЗ ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

217 Про Державний гімн України

Президія Верховної Ради України постановляє:

1. Затвердити музичну редакцію Державного гімну України, автором музики якої є М. М. Вербицький.

2. Запровадити повсюдне виконання Державного гімну України, затвердженого цим Указом, з 16 січня 1992 року.

3. Визнати таким, що втратив чинність, Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 22 березня 1978 року «Про Державний гімн Української РСР» (Відомості Верховної Ради УРСР, 1978 р., № 14, ст. 214).

Голова Верховної Ради України І. ПЛЮШ

м. Київ, 15 січня 1992 року

№ 2042—XII

Гімн України

Maestoso

музика М. Вербицького
слова П. Чубинського

Ще не вмерла України, і слава, і воля,
ще нам, браття молоді, усміхнеться доля!
Згинуть наші роженки, як роса на сонці,
западуєм ми, браття, у своїй сторонці,
душуйтіло ми положим за нашу свободу,
і покажем, що ми, браття, козацького роду.

**Державний прапор України
Затверджений 28 січня 1992 року:**

**ПОСТАНОВА
Верховної Ради України**

Про Державний прапор України

Верховна Рада України постановляє :

Затвердити Державним прапором України національний прапор, що являє собою прямокутне полотнище, яке складається з двох рівних за шириною горизонтально розташованих смуг: верхньої – синього кольору, нижньої – жовтого кольору, із співвідношенням ширини прапора до його довжини 2:3.

Голова Верховної Ради
України

І. ПЛЮЩ

м.К и Ї в
28 січня 1992 року
№ 2067-ХІІ

Державний герб України
Затверджений
19 лютого 1992 року:

190

ПОСТАНОВА
Верховної Ради України

Про Державний герб України

Верховна Рада України постановляє :

1. Затвердити тризуб як малий герб України, вважаючи його головним елементом великого герба України /кольорове та схематичне зображення герба додається/.

2. Зображення Державного герба України поміщується на печатках органів державної влади і державного управління, грошових знаках та знаках поштової оплати, службових посвідченнях, штампах, бланках державних установ з обов'язковим додержанням пропорцій зображення герба, затвердженого пунктом 1 цієї Постанови.

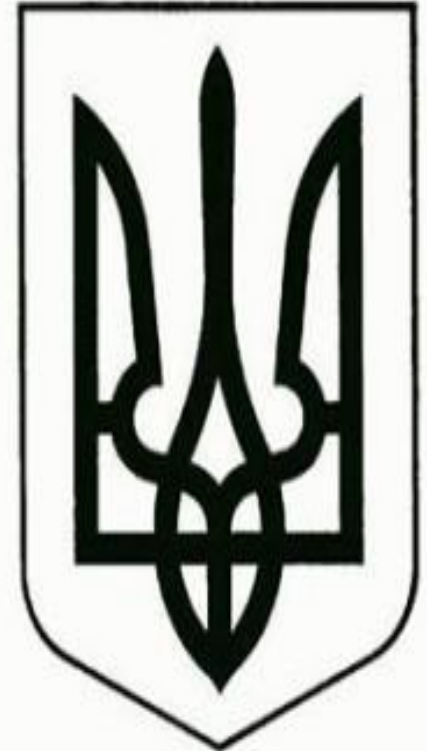
Голова Верховної Ради
України

м.Київ

19 лютого 1992 року
№ 2137-ХІІ

Л.Мельничук
І.ПІЛЮЩ

ДЕРЖАВНИЙ ГЕРБ УКРАЇНИ
(кольорове та чорно-біле зображення)

*3. Проблеми становлення державності в Україні на сучасному етапі

1996 – 1997 рр.

Сутність критики Основного Закону 1996 р. зводилася до того, що в ньому фактично було закладено не баланс, а конфлікт виконавчої та законодавчої влади. Зокрема уряд практично не контролювався парламентом, а парламент не відчував відповідальності за дії уряду.

2000 р.

За народною ініціативою проведено всеукраїнський референдум, що мав конституційний характер (дискусії довкола форми та змісту державно-політичних перетворень).

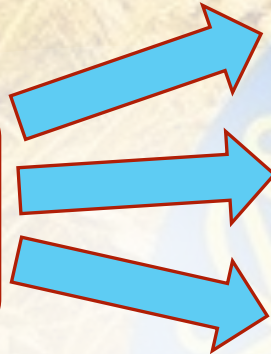
серпень 2002 р.

Після публічного виголошення Президентом України ідеї реформування, реформа почала набирати потужніших обертів.

Основне завдання змін до Конституції України:
створення ефективної, політично відповідальної влади,
гілки якої б не конфліктували чи конкурували між собою.

Законом України від 8 грудня 2004 р. до Конституції були внесені перші зміни, що стосувалися:

виборчої системи

організації державної влади

перерозподілу повноважень між Президентом і ВР України щодо формування уряду

формування уряду коаліцією депутатських фракцій

Передбачалося

подовження терміну повноважень ВР України до 5 років

перехід від президентсько-парламентської до парламентсько-президентської форми державного правління

Цей Закон набув чинності з 1 січня 2006 р.

Конституційна реформа передбачала, що:

центром політичної влади в Україні ставала ВР у складі 450 народних депутатів, який обирають на пропорційні основі в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі на 5 років.

ВР протягом місяця повинна буде сформувати коаліцію депутатських фракцій, до якої має потрапити більшість депутатів

Така коаліція протягом двох місяців від моменту обрання парламенту мусить сформувати уряд.

Президент достроково припиняє повноваження парламенту

Отже, передбачалося зростання ролі депутатських фракцій, що мали стати центром стимулювання національного розвитку.

30 вересня 2010 р.

Конституційний суд України поновив чинність
Конституції 1996 р.

передбачено збільшення строків повноважень народних депутатів України, депутатів ВР Автономної Республіки Крим, місцевих рад і сільських, селищних, міських голів до 5 років

1 лютого 2011 р.

ВР України прийняла Закон „Про внесення змін до Конституції України щодо проведення чергових виборів народних депутатів України, Президента України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів”

визначено дати чергових виборів до ВР України та Президента України

Державний лад України

Форма правління

Форма
державного устрою

Форма державного
(політичного) режиму

Парламентсько –
президентська
республіка

Проста (унітарна)

Демократична

**Згідно з Конституцією України
державна влада України здійснюється
на засадах її поділу на:**

Законодавча влада

Виконавча влада

Судова влада

Верховна Рада України

Кабінет Міністрів
України

Суди

Президент України
є главою держави і виступає від її імені.
Він є гарантом державного суверенітету,
територіальної цілісності України, додержання
Конституції України, прав і свобод людини і
громадянина.

Конституційний суд

Верховний суд

Спеціалізовані суди
(арбітражні та воєнні)

Апеляційні та місцеві
суди

* 4. Формування національної системи права

Після утворення Конституції України 1996 р. було прийнято низку законодавчих актів і в інших галузях права, які створили правові засади для сталого розвитку економіки, культури, соціальної сфери тощо.

Процес створення нової системи права:

шляхом
пристосування
частини норм
радянського права;

прийняття
нормативно-правових
актів у тих сферах
відносин, що не
врегулюванні чинним
законодавством;

проведення
широкомасштабної
кодифікації права, при
якій реформування
зазнають усі галузі
права.

Кримінальне право

Цивільне право

**Трудові права
працівників**

Переглядається

**Аграрне (земельне)
право**

Так, станом на 2016 рік в Україні чинними є 22 кодекси, з них три прийнято до здобуття Україною незалежності. Загалом за роки незалежності України в державі прийнято 19 кодифікованих нормативно-правових актів (деякі з них мають дві та більше редакцій): Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р., Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. (попередні редакції – від 12 грудня 1991 р., 11 липня 2002 р.), Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 р. (попередня редакція – від 4 травня 1993 р.), Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 р., Кодекс України про надра від 27 липня 1994 р., Кодекс торговельного мореплавства України від 23 травня 1995 р., Водний кодекс України від 6 червня 1995 р., Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р., Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. (попередня редакція – від 21 червня 2001 р.), Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р., Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р., Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р., Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., Кримінально-виконавчий кодекс України від 11 липня 2003 р., Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р., Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р., Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р., Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р., Кодекс цивільного захисту населення від 2 жовтня 2012 р.

На сьогодні, як спадок від радянського законодавства, чинними залишаються Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р., Житловий кодекс України від 30 червня 1983 р., Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р.

**За роки незалежності в Україні
були прийняті такі кодифіковані
нормативно-правові акти:**

**Господарський
процесуальний
кодекс України**
(6 листопада 1991 р.)

**Митний кодекс
України**
(12 грудня 1991 р. та
11 липня 2002 р.)

**Повітряний
кодекс України**
(4 травня 1993 р.)

**Кодекс України
про надра**
(27 липня 1994 р.)

**Кодекс
торгівельного
мореплавства
України**
(23 травня 1995 р.)

**Водний кодекс
України**
(06 червня 1995 р.)

**Бюджетний
кодекс України**
(21 червня 2001 р.)

5 квітня 2001 р.
було прийнято
новий, що набрав
чинності
1 вересня 2001 р.
**Кримінальний
кодекс України**

**Сімейний
кодекс України**
(10 січня 2002 р.)

**Господарський
кодекс України**
(16 січня 2003 р.)

**Цивільний
кодекс України**
(16 січня 2003 р.)

**Цивільний
процесуальний
кодекс України**
(18 березня
2004 р.)

**Кодекс
адміністративного
судочинства
України**
(6 липня 2005 р.)

**Земельний
кодекс України**
(25 жовтня
2001 р.)

**Кримінально-
виконавчий
кодекс України**
(11 липня
2003 р.)

Цивільне право

«Про господарські товариства»
(19 вересня 1991 р.)

«Про заставу»
(1 жовтня 1992 р.)

«Про банкрутство»
(14 жовтня 1992 р.)

«Про аудиторську діяльність»
(22 квітня 1993 р.)

«Про авторське право і суміжне право»
(4 лютого 1994 р.)

Захист трудових прав працівників

Внесено важливі
зміни до Кодексу
законів про працю

Прийняті
Закони України

„Про охорону праці”
(14 жовтня 1992 р.),

„Про основні принципи соціального
захисту ветеранів праці та інших
громадян похилого віку”
(16 грудня 1993 р.),

„Про відпустки” (15 листопада 1996 р.)

„Про порядок вирішення
колективних трудових спорів
(конфліктів)” (3 березня 1998 р.) ін.

Аграрне (земельне) право

Концепція роздержавлення та приватизації землі
(18 жовтня 1991 р.)

Закони України

„Про селянське (фермерське)
господарство” (20 грудня 1991 р.)

„Про форми власності на землю”
(30 січня 1992 р.)

Кримінальне право

Внесення до Кримінального кодексу України змін і доповнень:

У березні 1992 р.
вилучені такі види
покарань як
заслання та
вигнання.

У грудні 1994 р.
прийнято Закон України
„Про посилення кримінальної
відповідальності за деякі
злочини проти держави”, що
передбачав відповідальність за
дії, спрямовані на насильницьку
змову чи повалення
конституційного ладу або
захоплення державної влади, за
посягання на територіальну
цілісність України, за масові
безпорядки.

Переглянуто
склади державних
злочинів, різко
скорочувалося
застосування
виключної міри
покарання –
смертної кари.

У березні 1997 р.
було введено
мораторій на
виконання
смертної кари, а у
1999 р. цей вид
покарання було
скасовано.